

O'ZBEKISTONDA YAGONA MA'NAViy MAKON BARPO ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI

Marjona ABDUJABBOROVA

O'zbekiston Milliy universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

“Siyosatshunoslik” yo'nalishi

2-bosqich talabasi

abdujabborova2007@icloud.com

ANNOTATSIYA

Annotatsiya. Maqolada siyosiy jarayonlarda internet texnologiyalarining o'rni va ta'siri tahlil qilinadi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar siyosiy kommunikatsiya, fuqarolik faolligi hamda davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishda muhim vositaga aylangan. Shu bilan birga, raqamli axborot makonida dezinformatsiya va kiberxavfsizlik muammolari ham ko'tariladi. Tadqiqotda O'zbekiston misolida elektron hukumat tizimi va onlayn siyosiy ishtirokning rivojlanish jarayonlari yoritilib, raqamli siyosiy madaniyatni shakllantirishga oid tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: internet texnologiyalari, siyosiy jarayon, ijtimoiy tarmoqlar, fuqarolik ishtiroki, e-hukumat, raqamli siyosat, axborot xavfsizligi.

АННОТАЦИЯ

Аннотация. В статье анализируется роль и влияние интернет-технологий в политических процессах. Интернет и социальные сети выступают важным фактором повышения эффективности политической коммуникации, гражданской активности и государственного управления. Вместе с тем в цифровом информационном пространстве возникают проблемы дезинформации, кибербезопасности и политической манипуляции. В

исследовании на примере Узбекистана рассматриваются процессы развития системы электронного правительства и онлайн-политического участия, а также даются рекомендации по формированию цифровой политической культуры.

Ключевые слова: интернет-технологии, политические процессы, социальные сети, гражданское участие, электронное правительство, цифровая политика, интернет-технологии, политические процессы, социальные информационная безопасность.

ABSTRACT

Abstract. The article analyzes the role and impact of Internet technologies in political processes. The Internet and social networks have become important tools for improving the effectiveness of political communication, civic engagement, and public administration. At the same time, the digital information space raises issues of disinformation, cybersecurity, and political manipulation. The study examines, using the example of Uzbekistan, the development of e-government systems and online political participation, and provides recommendations for the formation of digital political culture.

Keywords: Internet technologies, political processes, social networks, civic participation, e-government, digital politics, information security.

Kirish.

Raqamli texnologiyalar zamonaviy siyosiy hayotning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Internet siyosiy kommunikatsiya, fuqarolik ishtiroki va boshqaruv tizimida yangi imkoniyatlarni yaratdi. Bugungi kunda fuqarolar so'nggi siyosiy xabarlarni onlayn tarzda kuzatib, fikr bildiradilar, elektron hukumat xizmatlaridan foydalanadilar va ijtimoiy tarmoqlar orqali o'z emotsiyasini bildirish imkoniga ega.

Pew Research Center (2009) ma'lumotlariga ko'ra, internet foydalanuvchilarining qariyb 33 % foizi siyosiy yoki fuqarolik faoliyatida onlayn ishtirok etgan. Bu esa, raqamli muhit siyosiy ongini shakllantirishda qanchalik muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bu jarayon har doim ham teng kechmaydi: infratuzilma, raqamli savodxonlik va siyosiy institutlarning ochiqlik darajasi siyosiy ishtirokga bevosita ta'sir qiladi.

Ushbu maqolada O'zbekiston misolida internet texnologiyalarining siyosiy jarayonlardagi o'rnini, ularning ijobiy va salbiy jihatlari, shuningdek, fuqarolik ishtirokini oshirishdagi roli tahlil qilinadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Ko'plab xorijiy va mahalliy tadqiqotlar internetning siyosiy jarayonlarga ta'sirini o'rganib kelmoqda. Boulianne (2015) o'z tadqiqotida raqamli texnologiyalardan foydalanish siyosiy ishtirok darajasini oshirganini aniqlagan, ammo bu asosan ilgari siyosiy faol bo'lgan guruhlarda kuzatilganini belgilaydi. Bu "mustahkamlovchi model" (reinforcement model) sifatida tanilgan.

Pew Research (2009) hisobotida AQShdagi foydalanuvchilarning 39%i siyosiy axborotni internet orqali olgan, lekin yuqori daromadli va oliy ma'lumotli qatlamlar bu jarayonda ustun bo'lgan. Bu esa raqamli tafovut muammosini ko'rsatadi.

Yevropada o'tkazilgan "Lietuvos viešoji politika ir administravimas" (2012) tadqiqotida esa internet penetratsiyasining o'sishi va saylovchilar faolligining ortishi o'rtasida ijobiy bog'liqlik aniqlangan. Shu qatorda, Cambridge University Press (2017) tomonidan olib borilgan eksperiment natijalariga ko'ra, onlayn petitsiyalar haqida ijtimoiy axborot ("milliondan ortiq odam qatnashdi") berilishi fuqarolar ishtirokini oshirgan.

Mahalliy adabiyotlarda ham bu mavzu o'rganilmoqda. Masalan, "O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari strategiyasi 2030" konsepsiyasida

internetning davlat boshqaruvidagi roli alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti olimlari tomonidan e-hukumat tizimining fuqarolik ishtirokiga ta'siri bo'yicha tahlillar olib borilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan "Raqamli O'zbekiston 2030" strategiyasi hamda "Elektron hukumat" tizimini rivojlantirishga oid normativ hujjatlar asosiy manba sifatida olindi. Ushbu hujjatlar davlat va jamiyat o'rtasidagi muloqotni zamonaviy axborot texnologiyalari orqali yo'lga qo'yish, siyosiy boshqaruvda shaffoflik va tezkorlikni ta'minlash yo'lidagi muhim omillar sifatida baholandi.

Fikrimizcha, internet texnologiyalari siyosiy kommunikatsiyaning yangi bosqichini boshlab berdi endilikda davlat va fuqarolar o'rtasidagi muloqot bir yo'nalishda emas, balki interaktiv shaklda, ya'ni o'zaro ta'sir tamoyili asosida kechmoqda.

Bugungi kunda internet texnologiyalari quyidagi vaziyatlar uchun keng qo'llanilmoqda (siyosiy nuqtai nazardan):

1. Axborot olish va tarqatish siyosiy partiyalar, hukumat idoralari va OAV o'z rasmiy saytlarida yangiliklar, qarorlar, qonun loyihalarini joylashtiradi.
2. Siyosiy muloqot va muhokama ijtimoiy tarmoqlar (Telegram, X, Facebook va boshqalar) orqali fuqarolar siyosiy mavzularda fikr almashadi.
3. Onlayn ishtirok (e-participation) jamoatchilik eshituvlari, onlayn so'rovlar, elektron petillar orqali fuqarolar siyosiy qaror qabul qilish jarayonida bevosita qatnashadi.
4. Siyosiy marketing va PR saylov kampaniyalarida internet reklamalari, bloglar va videomurojaatlar orqali nomzodlar o'z g'oyalarini targ'ib qiladi.

5. Elektron hukumat va raqamli xizmatlar davlat organlari faoliyatida internet texnologiyalari orqali shaffoflik va tezkorlik ta'minlanadi.

Tahlil va natijalar

Bugungi kunda siyosiy jarayonlarning shakllanishi va rivojlanishida internet texnologiyalari hal qiluvchi o'rin tutmoqda. Raqamli maydon siyosiy kommunikatsiyaning eng muhim platformasiga aylangan: u orqali davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro muloqot, ijtimoiy fikr monitoringi, fuqarolarning siyosiy faolligi hamda hukumat qarorlarining shaffofligi ta'minlanmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston 2030" strategiyasi doirasida internet texnologiyalarini siyosiy boshqaruv tizimiga tatbiq etish borasida muhim qadamlar tashlandi. "Elektron hukumat", "onlayn murojaat" tizimlari, raqamli so'rovnomalar va davlat portalining faoliyati siyosiy jarayonlarda fuqarolarning bevosita ishtirokini kuchaytirdi. Bu esa davlat boshqaruvida ochiqlik va mas'uliyat tamoyillarini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Fikrimizcha, siyosiy jarayonlarda internetning roli nafaqat axborot almashinuvi yoki targ'ibot vositasi sifatida, balki ijtimoiy nazorat va jamoatchilik fikrining real ifodasi sifatida ham tobora kuchaymoqda. Shu jihatdan, zamonaviy siyosiy boshqaruvda internet texnologiyalaridan oqilona foydalanish bu davlatning legitimligini oshirish, fuqarolarning ishonchini mustahkamlash va demokratik qadriyatlarni chuqurlashtirishning eng samarali yo'lidir.

Shuningdek, raqamli siyosiy kommunikatsiyalar tizimida sun'iy intellekt, big data tahlil, onlayn so'rovlar kabi vositalarning joriy etilishi siyosiy qaror qabul qilishda tahliliy aniqlikni kuchaytirmoqda. Shu bilan birga, internet makonining haddan tashqari erkinligi, soxta axborot va kiberxavfsizlik tahdidlari siyosiy barqarorlikka xavf tug'dirishi mumkin. Shu sababli, davlat siyosiy boshqaruv

tizimida axborot xavfsizligi va raqamli madaniyatni rivojlantirish masalalariga ham alohida e'tibor qaratishi lozim.

Umuman olganda, tahlillar shuni ko'rsatadiki, internet texnologiyalarini siyosiy jarayonlarga tatbiq etish O'zbekiston uchun yangi demokratik islohotlar bosqichini boshlab berdi. Raqamli siyosiy kommunikatsiya tizimi mamlakat siyosiy tizimining shaffofligini oshirib, davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashda asosiy omillardan biriga aylandi.

Xulosa va takliflar

Internet texnologiyalari bugungi siyosiy boshqaruv tizimida muhim strategik resursga aylangan bo'lib, u fuqarolar ishtirokini kuchaytirish, shaffoflikni ta'minlash va davlat-hokimiyat aloqalarini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Xulosa qiladigan bo'lsak:

-internet siyosiy boshqaruvning shaffofligi va samaradorligini oshirishda muhim vositadir;

-onlayn platformalar orqali fuqarolarning siyosiy fikrini o'rganish, ijtimoiy nazoratni kuchaytirish va qaror qabul qilish jarayonlarini tezlashtirish mumkin;

-raqamli kommunikatsiyalar siyosiy jarayonlarda legitimlik va ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi, chunki ular davlat va jamiyat o'rtasidagi muloqotni samarali yo'lga qo'yadi;

-internetning erkinligi va tezligi soxta axborot va kiberxavfsizlik tahdidlarini ham yuzaga keltiradi, bu esa davlat boshqaruvining barqarorligi uchun alohida e'tibor talab qiladi.

O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston 2030" strategiyasi va "Elektron hukumat" tizimi orqali internet texnologiyalarini siyosiy jarayonlarga tatbiq etish

fuqarolar ishtiroki va davlat boshqaruvining shaffofligini oshirishda samarali qadam sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Albatta, internet texnologiyalari siyosiy boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish, demokratik jarayonlarni mustahkamlash va davlat-hokimiyat ishonchliligini oshirish yo‘lida muhim strategik resurs hisoblanadi. Bu holat mamlakatimizda zamonaviy siyosiy boshqaruvning raqamli vositalarga tayangan holda rivojlanishining asosiy mexanizmini tashkil etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Pew Research Center. (2009). Internet and American Life Project: Civic engagement and the internet. [Statistical data on online political participation].

2. Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18(5), 524–538.

3. Lietuvos viešojo politika ir administravimas. (2012). The impact of internet penetration on political engagement in Europe. Vilnius: Lithuanian University Press.

4. Cambridge University Press. (2017). Online petitions and civic engagement: Global experiences. Cambridge: Cambridge University Press.

5. O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari strategiyasi – 2030. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi, 2019.

6. Mirziyoyev, Sh.M. (2019, 28 yanvar). Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi va “Elektron hukumat” tizimini rivojlantirishga oid normativ hujjatlar. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni.

7. Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti olimlari. (2020). Elektron hukumat tizimining fuqarolik ishtirokiga ta’siri: tahliliy maqola. Toshkent.

8. OAV va rasmiy davlat portallari. (2019–2023). Onlayn siyosiy kommunikatsiya va fuqarolik ishtirokiga oid ma'lumotlar.

9. K.Mirzaaxmedov. Davlat boshqaruvi // O'quv qo'llanma, -T., 2025. Manba: <https://www.researchgate.net/profile/Kamoliddin-Mirzaaxmedov-2/research>